

Kdor divjake kupuje, mora porabiti, kar dobi, doma si jih pa lahko toliko vzgojimo, da najlepše porabimo, a vse zanikerno odstranimo.

Seme naj bode vsikdar od nežlahtnega sadja, ker žlahtno sadje ima navadno bolj občutljiv les. Pri divjaku je pa glavna stvar, da ima trpežen les. Seme lahko nanese učenci, za koje jim da učitelj nekaj šolskega blaga. Seme se hrani na zračnem suhem kraju do setve. Seje se najbolje konec tega ali v pričetku prihodnjega meseca. Sejemo vse, razven orehov in kostanja najraje jeseni. Orehi in kostanj se pa stratificujejo t. j. denejo se z vlažnim peskom pomešani v kak zabojček ali lonec in to se hrani v kleti, ali se pa zakoplje v zemljo kakih 20 do 30 cm globoko. Sadi se še le spomladi, kadar vreme dopusti, ko so že vzkalili.

Za sejalnico odločimo gnojno zemljo, potem jo vsaj 20 cm globoko prekopljimo in poravnajmo. Na prekopani in poravnani sejalnici napravimo v vrstah po 4 cm globoke jarke 25 cm narazen. Da nam pa jesenske setve miši ne pokončajo, moramo seme na to pripraviti. Vzame se ne preredek belež t. j. apnena voda. V to se strese seme in potem toliko pepela prisuje, da se vse posuši. Na ta način se prime vsake peške neka apnena in pepelnata skorja in ravno ta skorja je najboljši pripomoček, da nam jesenske setve miši ne pokončajo.

Tako pripravljeno seme posujemo ne pregosto po pripravljenih jarkih in z grabljami zasujemo. Ako imamo mešanec pri rokah, je dobro, da ga malo potresemo po zvršeni setvi. Sejalnice z frišnim gnojem gnojiti, pa nikdar ne smemo. Sejalnica se tudi lahko pokrije z brinjevimi ali smerekovimi vejami. Ako smo vse to zvršili, potem smo za letos z delom v vrtu dokončali.

Kdor misli spomladi cepiti črešnje, ta naj si cepov preskrbi še pred mrazom, ker ravno črešnjevi cepovi najraje ozebejo.

S tem smo dokončali najvažnejša opravila v šolski drevesnici, prihodnjo pomlad se hočemo pa pomeniti o zelenjadarstvu.

A. Likozar.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Relativno je bilo na avstrijskih ljudskih šolah učiteljev starih manj kot 20 let 1·3⁰/₀, 20–25 let 13·5⁰/₀, 25–30 let 24·5⁰/₀, 30–40 let 29·3⁰/₀, 40–50 let 20·0⁰/₀, 50–60 let 7·7⁰/₀, več kot 60 let 3·8⁰/₀; učiteljic manj kot 20 let 2·6⁰/₀, 20–25 let 21·5⁰/₀, 25–30 let 28·9⁰/₀, 30–40 let 30·4⁰/₀, 40–50 let 11·9⁰/₀, 50–60 let 3·8⁰/₀ in nad 60 let 0·9⁰/₀;

sploh pa: manj kot 20 let 1.5%, 20—25 let 15.0%, 25—30 let 25.3%, 30—40 let 29.5%, 40—50 let 18.5%, 50—60 let 7.0%, nad 60 let 3.2%.

Na Kranjskem je učiteljev manj kot 20 let starih 0.0%, 20—25 let 2.4%, 25—30 let 29.9%, 30—40 let 25.8%, 40—50 let 26.0%, 50—60 let 12.7%, nad 60 let 3.2%; učiteljic je manj kot 20 let starih 0.8%, 20—25 let 10.2%, 25—30 let 52.0%, 30—40 let 29.9%, 40—50 let 4.7%, 50—60 let 1.6%, več kot 60 let 0.8%; sploh pa: manj kot 20 let 0.2%, 20—25 let 4.3%, 25—30 let 35.1%, 30—40 let 26.7%, 40—50 let 20.9%, 50—60 let 10.1%, več kot 60 let 2.7%.

Po mestih in trgih avstrijskih je učiteljev manj kot 20 let 98 ali 0.9%, 20—25 let 1320 ali 11.5%, 25—30 let 2513 ali 21.9%, 30—40 let 3422 ali 29.9%, 40—50 let 2602 ali 22.7%, 50—60 let 1039 ali 9.1%, več kot 60 let 463 ali 4.0%; učiteljic manj kot 20 let 61 ali 1.4%, 20—25 let 841 ali 19.2%, 25—30 let 1309 ali 29.9%, 30—40 let 1474 ali 33.7%, 40—50 let 531 ali 12.1%, 50—60 let 138 ali 3.2%, nad 60 let 24 ali 0.5%.

Po deželi je učiteljev manj kot 20 let 299 ali 1.4%, 20—25 let 3076 ali 14.6%, 25—30 let 5462 ali 25.8%, 30—40 let 6130 ali 29.0%, 40—50 let 3921 ali 18.6%, 50—60 let 1471 ali 7.0%, več kot 60 let 765 ali 3.6%; učiteljic pa manj kot 20 let 131 ali 4.1%, 20—25 let 783 ali 24.7%, 25—30 let 873 ali 27.5%, 30—40 let 825 ali 26.0%, 40—50 let 368 ali 11.6%, 50—60 let 152 ali 4.8%, več kot 60 let 42 ali 1.3%.

Med posameznimi kronovinami je razdelitev učnih močij po stanu bistveno različna. Uzroki se ne dajo natančno dognati; tičati utegnejo deloma v etnografskih in ekonomskih razlikah posameznih kronovin, deloma v različnih, vsled katerih se dovoljuje, oziroma zabranjuje učiteljem in učiteljicam zakon, deloma tudi morebiti v prenizkih letnih prejemkih.

Med šolami po mestih in trgih in med šolami po deželi razloček ni velik. Po mestih in trgih je učiteljev 36.8% samcev, 60.6% mož, 2.6% vdovcev; po deželi pa 36.1% samcev, 61.9% mož in 2.0% vdovcev; učiteljic pa po mestih in trgih 87.4% samic, 10.5% žen in 2.1% vdov, po deželi 87.1% samic, 10.4% žen in 2.5% vdov.

Glede stanu so na Kranjskem štiri glavarstva brez učiteljev-vdovcev in ločencev, osem glavarstev je brez vdovelih in ločenih učiteljic, polovica glavarstev tudi brez omoženih. V obče je na Kranjskem razdelitev učiteljev po stanu zelo ista kakor v Avstriji sploh, učiteljic je pa relativno več samic in manje žena in vdov, kakor v Avstriji sploh.

Službovanje na javnih ljudskih šolah sicer ni vezano na kako posebno veroizpovedbo, vendar postane odgovorni vodja po šolski noveli le oni, koji ima vsposobljenost za pouk one veroizpovedbe, kateri po zadnjem petletnem povprečku pripada večina njegovih učencev.

Razdelitev glede veroizpovedbe po avstrijskih kronovinah nam kaže sledeča tabela:

Kronovine	Število učiteljev veroizpovedbe						Število učiteljic veroizpovedbe						Število učiteljstva sploh veroizpovedbe					
	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge	r. katoliške	grš. katoliške	evangeljske	grško iztočne	izraelitske	nobene ali druge
Nižja Avstrija	4570	2	62	3	92	3	1289	127	2	57	3	5859	3	89	5	149	6	1
Zgornja Avstrija	936	—	8	—	—	1	255	1	2	—	2	1191	1	10	—	2	1	—
Solnograška	267	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	308	—	—	—	—	—	—
Štajerska	1451	1	11	—	—	—	416	7	—	—	—	1867	1	18	—	—	—	—
Koroška	503	—	42	—	—	—	102	1	—	—	—	605	—	43	—	—	—	—
Kranjska	408	—	—	—	—	—	127	—	—	—	—	535	—	—	—	—	—	—
Primorska	531	2	1	1	1	—	356	2	—	14	—	887	4	1	1	15	—	—
Tirolska s Preda.	1575	—	—	—	—	—	1177	—	—	—	—	2752	—	—	—	—	—	—
Češka	12261	8	150	—	31	—	1464	7	—	7	—	13725	8	157	—	38	—	—
Moravska	4210	5	46	1	79	—	511	4	—	7	—	4751	5	50	1	86	—	—
Šlezija	774	2	88	—	2	—	81	1	—	—	—	855	2	89	—	2	—	—
Galicija	2359	1381	4	1	17	—	1206	157	5	1	21	3	3565	1538	9	2	38	3
Bukovina	45	10	17	283	4	—	43	3	3	23	11	3	88	13	20	306	15	3
Dalmacija	259	2	—	41	—	—	108	—	—	1	—	—	367	2	—	42	—	—
Sploh	30179	1413	429	330	226	4	7176	164	57	27	119	9	37355	1577	486	357	345	13

Povsod so pri učiteljih in pri učiteljicah v ogromni večini rimski katoliki, le v Bukovini ne. Tri kronovine, med njimi tudi naša Kranjska druge veroizpovedbe pri učiteljstvu javnih šol sploh ne poznajo.

Relativno je v Avstriji sploh med učitelji 92·6% rimskih katolikov, 4·4% grških katolikov, 1·3% evangeljcev, 1·0% grških orijentalcev, 0·7% izraelitov, 0·1 brezvercev in inovercev; med učiteljicami 95·0% rimskih katolikinj, 2·2% grških katolikinj, 0·7% evangeljk, 0·4% grških orijentalc, 1·6% izraelitinj, 0·1% brezverk in inoverk; sploh pa je med učiteljstvom 93·1% rimsko-katoliške, 3·9% grško-katoliške, 1·2% evangeljske, 0·9% grško-orijentalke, istotoliko izraelitske, 0·1% nobene ali pa kake druge veroizpovedbe. — Primerjava med učiteljstvom in prebivalstvom po veri nas privede do sledečega zaključka:

Kronovine	Izmed 100 učiteljev je					Na 100 prebivalcev pride				
	katoli-kov	orijen-talcev	evan-geljcev	izraeli-tov	drugih	katoli-kov	orijen-talcev	evan-geljcev	izraeli-tov	drugih
Nižja Avstrija	95·93	0·08	1·45	2·44	0·10	93·06	0·10	1·88	4·84	0·12
Zgornja Avstrija	98·92	—	0·83	0·17	0·08	97·65	0·01	2·20	0·14	0·00
Solnograška	100—	—	—	—	—	99·43	0·00	0·47	0·09	0·01
Štajerska	99·05	—	0·95	—	—	99—	0·01	0·82	0·16	0·01
Koroška	93·36	—	6·64	—	—	94·7	0·01	5·18	0·04	0·01
Kranjska	100—	—	—	—	—	99·84	0·07	0·07	0·02	0·00
Primorska	98·13	0·11	0·11	1·65	—	98·57	0·28	0·29	0·76	0·10
Tirolska s Predarl.	100—	—	—	—	—	99·53	0·00	0·37	0·08	0·02
Češka	98·60	—	1·13	0·27	—	96·17	0·00	2·18	1·62	0·03
Moravska	97·20	0·02	1·02	1·76	—	95·30	0·01	2·69	1·99	0·01
Šlezija	90·40	—	9·39	0·21	—	84·33	0·00	13·99	1·66	0·02
Galicija	98·99	0·04	0·17	0·74	0·06	87·65	0·02	0·65	11·66	0·02
Bukovina	22·70	68·76	4·50	3·37	0·67	14·38	69·71	2·53	12·79	0·59
Dalmacija	89·78	10·22	—	—	—	83·36	16·51	0·07	0·06	0·01
Povprek	97·01	0·89	1·21	0·86	0·03	91·06	2·28	1·82	4·79	0·05

Kvalifikacija učiteljskega osebja je lahko različna. Podlaga začasnemu nameščenju za podučitelja ali učitelja je zrelostno spričevalo, stalnemu nameščenju pa spričevalo o učiteljski vsposobljenosti za občne ljudske šole. K stalnemu nameščenju za meščanske šole je treba spričevala učiteljski vsposobljenosti za meščanske šole; prvo se dobi po končanem učnem tečaju na pripravnici na podlagi dobro prebitega izpita, drugo po najmanj dveletnem, popolnoma zadovoljivem poučevanju na občnih ljudskih šolah, zadnje po najmanj triletnem popolnoma zadovoljivem poučevanju na občnih ljudskih šolah, obe po dotičnih izpitih ugodnega vspeha. E. L.

(Konec prihodnjič.)

Književnost.

Marljiva trdka Giontinijeva v Ljubljani je izdala in založila zopet tri prav mične mladinske spise in sicer: 1.) Josip Freuensfeld: „Venček pravljic in pripovedek“ (Drugi natis.) Cena 20 kr. — 2.) Davorin Terstenjak-Flegerič: „V delu je rešitev“. Poučna povest. Cena 30 kr. — 3.) Anton Kosi: „Šaljivi Jaka“. II. zvezek. Cena 20 kr. — Vse tri knjižice imajo poleg poučne vsebine tudi lično zvnanjo obliko ter so prav pripravne za šolarske knjižnice.

Izvestij muzejskega društva za Kranjsko 4. sešitek t. l. prinaša sledečo zanimivo stvarino: S. Rutar: Grobišče pri sv. Luciji blizu Tolmina (dalje), dr. F. Kos: Regesti k domači zgodovini (dalje), M. Slekovec: Pobirki iz dnevnika ljubljanskega škofa Hrena, M. S.: Tabor v šentjurski fari pri Grosupljem (s podobo) in male zapiske. — Člani muzejskega društva plačajo 3 gld. na leto.

Slovensko-nemški slovar 13. sešitek, prinaša gradivo od besede „plotnica“ pa do besede „ponášati“.

Slovanska knjižica priobčuje v 25 snopiču „Narodne pripovedke v Soških planinah“. O temu podjetju pač ni treba več priporočilnih besedi, ker delo se samo priporoča. Kdor čita to knjižico le jedenkrat, postane ji gotovo naklonjen.

Slovenske pesmi za štiri moške glasove. Zložil in slov. pev. društvu „Nabrežina“ udano poklonil H. Volarič, op. 10. Nadarjeni in marljivi naš domači skladatelj, čegar skladbe so se omilile vsem pevskim zborom po Slovenskem, je zopet obogatil glasbeno slovstvo z lepo zbirko čveterospevov in zborov za moške glasove. Lično natisnema zbirka obseza 13 raznovrstnih skladb. Nekatere izmed njih so tudi jako prikladne za čveterospev. Nahajamo krepke koračnice, zdravico, več prav srečno po narodnem načinu zloženih liričnih skladb in končno šaljiv zbor. Vse skladbe se odlikujejo po prijetni melodiji, in ne težkem slogu, ki jih dela pristopne vsakemu pevskemu društvu. Ne dvomimo, da bodo v kratkem postale priljubljene točke slovenskih pevskih zborov, kakor je jedna izmed njih, ki nam je že znana, to je koračnica „Novinci“. Cena 23 strani velike osmine obsežajočemu zvezku je jako nizka 85 novč. s pošto. Naročuje se pri skladatelju H. Volariču v Devinu (Duino) na Goriškem. — Naj bi ljubitelji in gojitelji naše pesni pridno kupovali to zbirko, da bi nas g. skladatelj čim preje zopet oradostil s kakim drugim delom. Čujemo, da namerava v kratkem izdati prepotrebno „Cerkveno pesmarico za šolsko mladino“. Ta bi bila jako primerna, naj bi le kaj kmalu razgledala beli dan.